

MONITORING A OCHRANA POPULACÍ RAKŮ V ČR

<http://crayfish2015.vuv.cz>

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.
Supported by grant from Iceland, Liechtenstein and Norway.

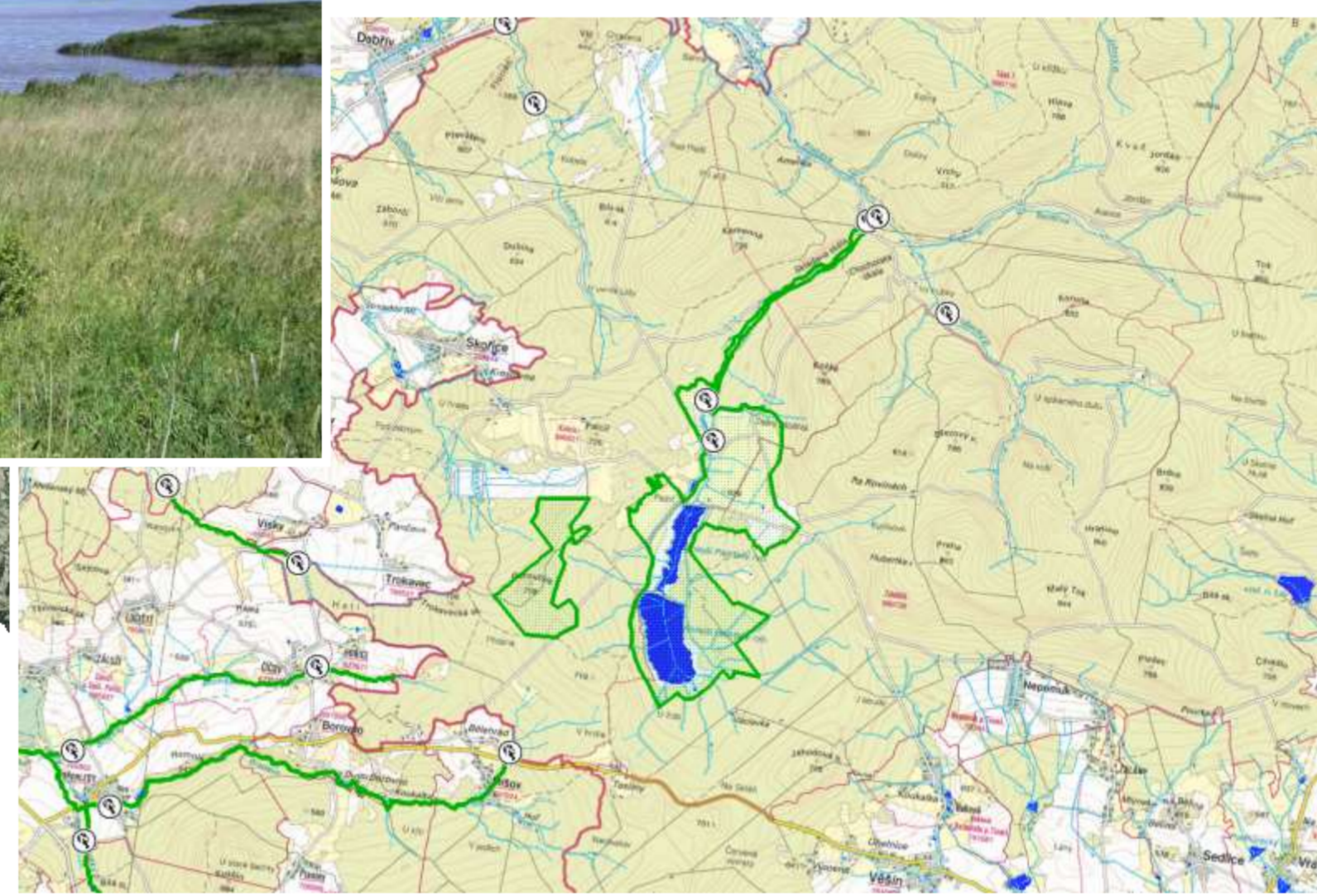

Jitka Svobodová, Libuše Opatřilová, Jiří Píček

PROJEKT

Přestože původní raci jsou v ČR ohrožováni mnoha antropogenními tlaky, jsou v současnosti stanovena jen obecná pravidla pro ochranu a management těchto kriticky ohrožených vodních živočichů. Kromě populačních charakteristik (především populací raka kamenáče) nebyly prozatím detailněji zkoumány vlivy značné části významných antropogenních tlaků na račí populace a paradoxně ani širší ekologické souvislosti a vazby, jejichž znalost je pro efektivní ochranu raků nezbytná a představuje základ smysluplného ochrannářského managementu.

Cílem projektu je získání dat o kriticky ohrožených autochtonních populacích raka kamenáče (*Austropotamobius torrentium*) a raka říčního (*Astacus astacus*) a jejich stanovištích a na základě těchto poznatků stanovení zásad jejich ochrany a zpracování návrhů managementu lokalit s jejich výskytem.

RACI NA NAŠEM ÚZEMÍ

Rak kamenáč
Austropotamobius torrentium
(původní druh)

Rak říční
Astacus astacus
(původní druh)

Rak bahenní
Astacus leptodactylus
(původ: východní Evropa)

Rak pruhovaný
Orconectes limosus
(původ: Severní Amerika)

Rak signální
Pacifastacus leniusculus
(původ: Severní Amerika)

OCHRANA A EVL

V České republice bylo vyhlášeno 13 Evropských významných lokalit (EVL) v rámci soustavy NATURA 2000 za účelem ochrany kriticky ohroženého raka kamenáče, který se řadí k prioritním druhům dle Směrnice o stanovištích 92/43/1992. Další 30 známých lokalit s tímto druhem žádnou zvláštní ochranu nemá.

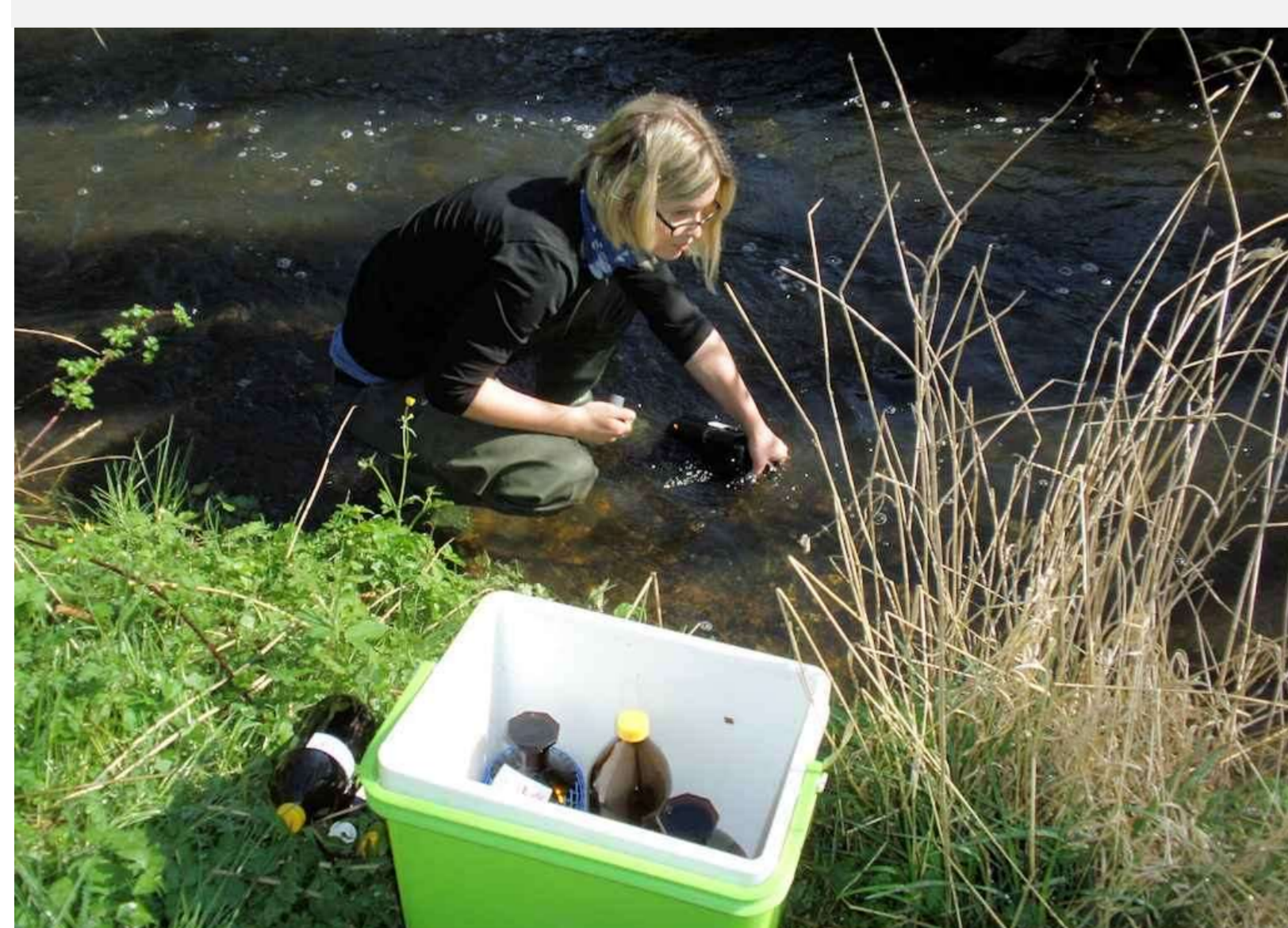
(na obrázku EVL Padrt'sko, na mapě EVL Padrt'sko, EVL Bradava a EVL Mešenský potok)

MONITORING

Kvalita stanovišť původních druhů raků je ovlivněna hydromorfologií toku a kvalitou vody a sedimentů a má vliv na bioakumulaci polutantů v různých orgánech raků. Součástí projektu je sledování populací raků, monitoring kvality vody a zatížení sedimentů chemickými látkami, sledování kumulace toxických kovů v organismu raků a také mapování struktury společenstev makrozoobentosu a ryb.

Monitoring populačních charakteristik raků je prováděn na 13 EVL s výskytem raka kamenáče, na 5 lokalitách s výskytem raka říčního, na 8 lokalitách s výskytem invazních raků a na 4 lokalitách, z kterých raci z neznámých důvodů v posledních letech zmizeli. V těchto lokalitách je sledováno a vyhodnocováno celkem 110 monitorovacích ploch (profilů).

(místa monitoringu jsou zobrazena na mapě)

PUBLICITA A OSVĚTA

Pro udržitelnost populace původních druhů raků je významná prevence invazními živočichy. Vzhledem k tomu, že invazi již rozšířených nepůvodních druhů často nelze zabránit, je důležité formou osvěty informovat veřejnost o nebezpečnosti rozšiřování těchto druhů a souvislostech s ochranou původních druhů raků. Publicita, osvěta a informování veřejnosti jsou proto významnou částí projektu

RAČÍ MOR

Invazní raci (rak signální i rak pruhovaný) jsou přenašeči velmi nebezpečného plísňového onemocnění - račího moru (způsobuje jej oomyceta *Aphanomyces astaci*). Zatímco imunitní systém těchto raků si za normálních okolností s tímto onemocněním poradí, pro naše druhy i pro raka bahenního je nákaza račím morem fatální a stojí za vymizením celé řady jejich populací. Nákaza se přenáší vodou i např. na rybářské výstroji nebo s rybami, které pozděly nakažené raky. Jednoduché řešení této problematika bohužel nemá. Důležitá je tak především osvěta a prevence.

